

Отже, повномасштабна російсько-українська війна спричинила суттєві зміни мовної ситуації в Україні. Українська мова стала важливим символом національної ідентичності, що можемо простежити на прикладі збільшення її використання в повсякденному спілкуванні, державному управлінні, освіті, сфері обслуговування, медіа, культурі та інтернет-просторі. Ці зміни свідчать про невідворотність процесу українізації та зростання важливості мови як основи національної ідентичності та єдності в умовах сучасних викликів.

Список використаної літератури

1. Економічна правда. Геть від Москви. Як змінилися музичні вподобання українців у YouTube. 2023. URL: [Геть від Москви. Як змінилися музичні вподобання українців у YouTube | Економічна правда \(pravda.com.ua\)](#)
2. КМІС. 80 % українців – за домінування української в усіх сферах. Більшість уже обирають її для формального спілкування (ІНФОГРАФІКА). 2023. URL: [КМІС: 80% українців – за домінування української в усіх сферах. Більшість уже обирають її для формального спілкування - Детектор медіа. \(detector.media\)](#)
3. Соціологічна група «Рейтинг». Сімнадцяте загальнонаціональне опитування: ідентичність. Патріотизм. Цінності (17-18 серпня 2022). URL: [Сімнадцяте загальнонаціональне опитування: Ідентичність. Патріотизм. Цінності \(17-18 серпня 2022\) – Україна – Дослідження – Соціологічна група Рейтинг \(ratinggroup.ua\)](#)

Ольга Гайда,
кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасному освітньому просторі дедалі більше уваги приділяється впровадженню штучного інтелекту як одного з чинників модернізації та індивідуалізації навчального процесу. Формування іншомовної компетентности майбутніх фахівців вимагає нових підходів до організації

навчання, які враховують різнорівневі потреби студентів, динаміку мовного середовища та необхідність безперервного удосконалення мовленнєвих навичок [4, с. 180].

В Україні процес впровадження штучного інтелекту в освіту перебуває на початковому етапі. Відомі приклади якісного використання таких інструментів як Grammarly, Quillbot, Writefull, ChatGPT у процесі вдосконалення мовних навичок. У той же час нормативно-методична база документів ще не розроблена, складним залишається питання забезпечення академічної доброчесності та захисту персональних даних [2, с. 265].

Ще одним перспективним напрямом є використання штучного інтелекту для формувального оцінювання. Сучасні системи на основі машинного навчання здатні не лише виставляти бали, а й надавати детальні рекомендації щодо поліпшення як письмових, так і усних відповідей. Наприклад, модулі автоматичного зчитування усного мовлення дозволяють виявляти частоту помилок, неточності у вимові та граматиці, а також формувати статистику прогресу здобувача освіти протягом семестру [5, с. 402].

Чат-боти на базі штучного інтелекту, завдяки можливості створення діалогів у реальному часі, стали одними із найбільш корисних інструментів, які здобувач освіти, вивчаючи іноземну мову, може додати до свого арсеналу. Така практика усного мовлення забезпечує гнучке, індивідуальне та інтерактивне навчання. Однак 99% різних типів чат-ботів на базі штучного інтелекту наразі здатні відповідати лише на прості запитання, що обмежує можливості розвитку мовлення, а етичність та точність інформації наданої вимагає критичного аналізу [4, с. 182].

У польських університетах останніми роками зростає інтерес до впровадження штучного інтелекту в освітній процес, особливо у сфері вивчення іноземних мов. Наприклад, Варшавський університет активно впроваджує інструменти на базі штучного інтелекту для автоматичного аналізу письмових робіт із метою виявлення граматичних помилок, стилістичних недоліків та логічної непослідовності. Сервіси «Grammarly», «LanguageTool» і локалізовані платформи аналізу польськомовних текстів

інтегруються у внутрішні навчальні платформи (Moodle, USOS), що забезпечує зручний доступ для здобувачів освіти та викладачів.

Результати опитування проведеного серед здобувачів освіти Економічного університету в Кракові показують, що вони активно використовують різні інструменти на основі штучного інтелекту. Згідно з результатами ChatGPT використовують 84% опитаної групи, Grammarly, як допоміжний засіб для коректури текстів, використовують 23% здобувачів освіти, Duolingo, додаток для вивчення мов, допомагає 46% респондентів, а Quizlet, платформу для створення навчальних карток, використовують 62% студентів. Окрім цього, здобувачі освіти Економічного університету у Кракові відчують значні труднощі в навчанні без підтримки інструментів на основі штучного інтелекту, 76% стверджують, що відсутність таких інструментів перешкоджатиме їхньому навчальному процесу. Це підкреслює зростаючу залежність від технологій у сфері освіти [5, с. 400].

Загалом, штучний інтелект дає можливість забезпечити:

- 1) персоналізоване навчання через адаптивні платформи, які автоматично підлаштовуються під мовний рівень підготовки студента [5, с. 401];
- 2) миттєвий зворотний зв'язок, що сприяє швидкому виявленню та корекції помилок у мовленні й письмі;
- 3) моделювання автентичних ситуацій спілкування за допомогою чат-ботів і генеративних моделей, які можуть імітувати діалоги на професійну тематику;
- 4) автоматизоване оцінювання завдань, яке значно зменшує навантаження на викладача й дозволяє швидко обробляти велику кількість письмових робіт.

Незважаючи на переваги, впровадження штучного інтелекту супроводжується низкою серйозних викликів. По-перше, виникає ризик зниження мотивації до самостійного навчання через використання генеративних моделей для виконання завдань замість розвитку власних навичок. Це, у свою чергу, порушує принципи академічної доброчесності, особливо у письмовому та тестовому оцінюванні [1, с. 28]. По-друге, недостатній рівень цифрової грамотності у частини викладачів і здобувачів освіти ускладнює ефективне впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. По-третє, існує ризик надмірної технологізації навчання,

коли штучний інтелект розглядається як заміна викладача, а не як інструмент, що доповнює педагогічну взаємодію [3, с. 50]. Особливу увагу слід приділити етичним аспектам використання штучного інтелекту: прозоре інформування про джерела отриманої інформації, розвиток критичного мислення щодо результатів, згенерованих штучним інтелектом та дотримання авторських прав [2, с. 267].

Ще один важливий аспект – цифрова нерівність, яка зумовлює неоднакові стартові можливості для студентів з різних соціально-економічних груп, що мають обмежений доступ до сучасних технологій, які потребують швидкого інтернету, сучасних пристроїв і високого рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями [1, с. 30].

Успішна інтеграція штучного інтелекту в освітній процес вимагає комплексного підходу: модернізації освітніх програм, підвищення цифрової кваліфікації викладачів, розробки етичних стандартів використання штучного інтелекту в освіті, а також створення методичних рекомендацій щодо впровадження штучного інтелекту в формування іншомовної компетентності здобувачів вищої освіти.

Загалом, штучний інтелект відкриває широкі можливості для інноваційного розвитку мовної освіти, проте його ефективного застосування потребує осмисленого, критичного та відповідального підходу з боку всіх учасників освітнього процесу. Варто зазначити, що його використання у процесі формування іншомовної компетентності здобувачів вищої освіти має багатоплановий характер і потребує тісної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Список використаної літератури:

1. Куцак Л. Штучний інтелект у сучасній освіті: перспективи застосування та виклики. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2025. №74. Р. 27-37.

2. Партико Н., Смирнова І., Житомирська Т. Академічна доброчесність в епоху штучного інтелекту: виклики та можливості для здобувачів освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 72. С. 265-268.

3. Council of Europe. Digital citizenship education handbook. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2022. 132 p.

4. Gutiérrez, L. Artificial Intelligence in Language Education: Navigating the Potential and Challenges of Chatbots and NLP. *Research Studies in English Language Teaching and Learning*. 2023. 1(3). 180-191.

5. Kwiatkowska K., Zsigmond T., Zakrzewska M. AI-based tools' impact on university education. *Scientific Papers of Silesian University of Technology*. 2025. №218. P. 399-409.

Ірина Волкова,
кандидат філологічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Ольга Масло,
кандидат філологічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ДО ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО БІЛІНГВІЗМУ (НА МАТЕРІАЛАХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ)

Мовна ситуація Правобережжя Дніпра на початку – середині XIX ст. позначилася тим, що в повсякденних ситуаціях спілкування конкурують в основному польська та українська мови.

Подибуємо дещо неоднозначні свідчення про використання української мови, що було основним засобом спілкування в нижчій та частково середній соціальній страті, представниками вищих станів. Для тісно пов'язаної з Правобережжям місцевої (польської та полонізованої) шляхти розмаїття навколишнього культурно-мовного ландшафту явно не було чимось незвичайним. Народна українська мова не розглядалася місцевими поляками як щось стороннє. Про використання польської та української мов у повсякденній комунікації представниками обох етнічних груп збереглися численні спогади сучасників. Дослідженням цього питання займалися Г.Грабович [1], С. Маковські [2], О.Остапчук [3] та ін.

Звісно, можна припустити, що у своїй виникали й різноманітні змішані